

בדין שנה בחטא דמחייב דו"ה

יעוין בגמ' ז"ק דף ס"ח ע"א דטבח ומכר משלם דו"ה האיל ושנה בחטא, ולכ' קשה מש"כ בשיטה לא נודע למי לקדושין דף מ"ג ע"א ז"ל מה מכירה ע"י אחר (בציאור דברי הגמ' שם דילפינן דיש שליח לדבר עבירה בטביחה ממה שהוקש למכירה, "מה מכירה ע"י אחר אף טביחה ע"י אחר"), דבמכרו ע"י שליח בודאי מחייב דאין כאן עבירה במכירה, דבלא"ה גנובה היא, ורק בטביחה יש עבירה שמפסיד ממון חזירו בידים, ולכן קמ"ל דאפ"ה יש שליח לדבר עבירה לענין דו"ה, ע"ש. וז"ע דהרי מדאמרינן דמחייב דו"ה משום ששנה בחטא מחבאר דגם במכירה יש שנה בחטא, [וע' היטב בשמ"ק לדף ס"ח ע"א בשם המאירי ורבנו יהונתן ז"ל בצאור דברי הגמ' במה שאמרו ששנה בחטא ולזה י"ל דו"ק], ועוד דוטבחו ומכרו כולו באיסורא בעינן דו"ק.

או"ח נראה לפמש"כ הגר"ח ז"ל דכל גנב שמויק [או מוכר] נחשב להמשך גניבתו, ודין מעשה גניבה עלה- ולזה מבואר למה נחשב שנה בחטא פי' בחטא דגניבה - אולם כל זה להגנב עצמו דכל הרחקה [ע' לשון הגר"ח הלוי ז"ל בהלכות גניבה היטב] נחשב לגניבה חדתא, אבל להשליח עצמו אין כאן מעשה איסור. וז"ל דס"ל להשיטה לא נודע למי הנ"ל דינא דרק בשליח בר חיובא אמרינן אין שליח לדבר עבירה, הכוונה דהוה בר חיובא בפעולה זו שעשה, ולא סגי בזה ששייך אללו עבירה זו בעלמא. [וע' טעם המלך על השער המלך פ"ה מגניבה וקנות החושן סי' קצ"ב ס"ק א' בדין זה דבר מחייב ע"ש].

ויעוין היטב ציד רמ"ה לסנהדרין דף ע"ב ע"א ד"ה מחיב דלכ' מבוארים דבריו כשטת הגר"ח הלוי ז"ל דתצרה ושתיה הוה המשך לגניבה הקודמת, וגם מבואר עוד בדבריו דכל גנב אין לחייבו אלא בחיובי גניבה ולא בחיובי מזיק, ובאם על גניבה ראשונה הוה פטור משום דקם ליה דצרכה מיניה גם על הצברה ושתיה דאח"כ מפטר ע"ש היטב, [וע' קו"ש לב"ק אות קמ"א וברכת שמואל ריש סי' ה' שנחלקו בזה אם יש לומר דכל גנב אין לחייבו אלא בחיובי גניבה ולא בחיובי מזיק ע"ש ובמש"כ לעיל בפרק ה' ענף ג', ואכמ"ל].

בדין שחיטת בן פקועה לענין דו"ה

איתא בגמ' צנא קמא דף ק"ו ע"ב "והא הכא דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה וקמתי משלם תשלומי כפל, תשלומי כפל אין תשלומי ד' וה' לא וכו' ולישני ליה צנן פקועה,

כר' מאיר דאמר צנן פקועה טעון שחיטה" וכו' ע"כ, וזרש"י שם דר"ה ולישני ליה בגונב צנן פקועה שנמלא במעי אמו ופקעה לאחר שחיטה והוציאוהו לחיבא למאן דמכשר ליה בלא שחיטה צפ' צהמה המקשה (חולין דף ע"ד ע"ב) דתנן ר"ש שזרי אומר אפילו הוא צנן חמש שנים וחורש בשדה שחיטת אמו מטהרתו, עכ"ל.

ויעוין בדברי הגרע"א בחי' המלוקטים למסכתין שכתב להקשות על דברי רש"י ז"ל וז"ל "תמוה לי הא גם לת"ק דהתם, וכדקיימא לן, דהפריס ע"ג קרקע טעון שחיטה הא זהו רק מדצריהם משום מראית עין וא"כ שפיר יש לאוקמי צנן פקועה ואכלו צהימר גמור ששחטה ומ"מ אינו חייב ד' וה' דהא מקודם הסימנים טבוחים ועומדים ולא מקרי וטבחה וז"ע" עכ"ל. והנה לכ' יש לדון על קו' הגרע"א ז"ל דלכ' י"ל דכיון דלת"ק מדרבנן חייבוהו בשחיטה כל שהפריס ע"ג קרקע, הרי מדרבנן דיינין שיש כאן טביחה, ומדרבנן שוב מחייב דדו"ה, ואולי תליא במה שנחלקו השמ"ק בסוף דף ע"ב ע"א בשם הרמ"ה והתוס' צ"ק דף ע' ע"ב אם במכר מכירה דהוה מן התורה מכירה ומדרבנן לא הוה מכירה, כקנין כסף במטלטלין, אם מחייב עלה ד' וה' דו"ק.

או"ח נר' שלכן דקדק הגרע"א ז"ל דשחיטת צנן פקועה גם בהפריס ע"ג קרקע אין שחיטתו מדצריהם אלא משום מראית העין, וא"כ י"ל דלא תהוי דין שחיטה אלא חובה לסלק המראית העין, וגם מדרבנן אין כאן שחיטה ולא מחייב דדו"ה. אולם גם בזה מצאנו שנחלקו הראשונים, דהנה יעוין צרמז"ס בפרק ה' מהלכות מאכלות אסורות הלכה י"ד שפסק "ואם הפריס ע"ג קרקע צריך שחיטה" עכ"ל, ובמ"מ כתב שם ז"ל "וכתב רבינו צפ"י המשנה ודע שאינו צריך צדיקה ר"ל שאין הטריפה מפסידתו לפי שהוא אללנו כשחוט אע"פ שהוא חי עכ"ל, וכן הסכים הרשב"א ז"ל וכתב וכן הורו מגדולי המורים, ומתוך דבריהם נראה שאף אם נמצאת סכין פגומה אין צריך כלום ע"כ לשוננו", ע"כ לשון המ"מ ז"ל. ובכתבי הגר"ח ז"ל על הש"ס בענין השוחט את הצהמה ומלא בזה צנן ט' חי כתב צא"ד וז"ל "דהנה הגרע"א נסתפק בדין מה שלאחר שהפריס [ע"ג קרקע] צריך שחיטה, דבודאי מעשה שחיטה צריך להיות עם כל הדינים כחיקונם, כגון הסכין ששוחט בזה צריך להיות שלם, וגם השחיטה עצמה צריכה להיות בלא שהיה דרסה וחלדה, וכו', ומסתפק הוא אם נמצא נקב צוושט במקום ששחט שהדין הוא בעלמא שנעשה נבילה, שאינה שחיטה, אפשר שכאן כשר הוא כיון שכל עיקר השחיטה אינה אלא משום מראית העין די בזה שיעשה מעשה שחיטה לחוד, אבל נקובת הוושט אין

החסרון במעשה השחיטה רק דין הוא בהנהמה שנעשית נבילה, ונשאר צ"ע, אמנם יש להביא ראיה לזה ממה שכתב הרמב"ם בפ"ב מהלכות אבות הטומאה שאם מת לאחר שהפריס ע"ג קרקע הוא נעשה נבילה ומטמא במשא, הרי ראוי מזה שהתקנה לא הייתה רק שהוא צריך שחיטה אלא שתקנו שלאחר שהפריס לא יהא יותר בשחיטת אמו וצריך היתר שחיטה, ולפיכך אם מת מטמא משום נבילה, ואם הייתה נקוצת הושט בודאי אינו יותר כיון שאינה שחוטתו וכו' עכ"ל. ולכ' כה"ג יש גם להוכיח ממה שפסק הרמב"ם ז"ל בפרק י"ב מהלכות שחיטה הלכה יו"ד וז"ל "ואם ינא העובר חי אחר שחיטה והפריס ע"ג קרקע אין שוחטין אותו ביום אחד ואם שחט אינו לוקה" עכ"ל, ולכ' מבואר דשם שחיטה עלה מדנאסר ע"י שחיטה זו גם בשחיטת בנה, ואולי שאני לענין אותו ואם בנו מדמהני לזה גם דחייתו לזקן זו היא שחיטתה ודו"ק.

וידידי הה"ג ר' נחנאל מאירזוהן שליט"א כתב לי בקושים הגרע"א ז"ל וז"ל "שמעתי בשם מוה"ז הגאון החסיד מרן רי"ז הלוי זצוקללה"ה לפרש דברי רש"י בחולין דף ע"ד שכתב שם בד"ה דגמר שה מה מפסחים וז"ל "ופסקה בנן פקועה פסול דקיימא לן בקדשים כי יולד פרט ליוצא דופן" עכ"ל, והחוס' שם חלקו ע"ז וכתבו דאיפסל מטעם שחוטת יעו"ש דצבריהם. ואמר ע"ז דרש"י וחוס' לטעמייהו אולי,

דרש"י ס"ל ע' דצבריו דף ע"ה שם דגם בנשחטה אמו שחיטה כשרה אמרין דד' סימנים אפשר ביה רחמנא, א"כ גם הכא נהי דצבר הועילו סימני אמו להחירו באכילה אבל מ"מ אכתי הוה שייך ביה שחיטה לשם פסח ע"י שחיטת סימנים ידיה, [דכל עיקר פסול שחוט בפסח הוא זה משום דצעינן שחיטה לשם פסח וכמבואר דצברי רש"י בזכרות דף י"ב יעו"ש], משום הכי מפרש דפסול משום יוצא דופן, משא"כ לדעת החוס' בחולין שם דס"ל דרק היכא דלא הויה שחיטת האם שחיטה כלל, כמו בשחיטת טריפה וכדומה, בזה הוא דנאמרה ההלכה דד' סימנים אפשר ביה רחמנא, אבל לא בנשחטה אמו שחיטה כשרה, א"כ גם הכא מיפסל הנין פקועה לפסח מטעם שחוטתה, דהא לא שייך ביה שוב שחיטה לשם פסח עכ"ד וכו'. ונראה דכן מבואר גם דצברי רש"י צב"ק דף ק"ו וכו' דגם הכא רש"י לטעמיה אולי, דנהי דבהפריס ע"ג קרקע אינו טעון שחיטה אלא מדרבנן, אבל מ"מ הרי נחבאר דעת רש"י דקוצר דאם שחט סימנים ידיה חורח שחיטה עלה, לכל דבר דד' סימנים אפשר ביה רחמנא בכל גוונא, וא"כ ה"ה לענין טביחה דכוותה, דחייב בתשלומי ארבע וחמשה כמו כל שחיטה דעלמא דוטבחו קרינן ביה, ורק לר"ש שזורי דס"ל דאפילו הוא בן חמש שנים וחורש בשדה שחיטת אמו מטהרתו, רק לדידה הוא דמשכח לה דאכלו בלא שחיטה, ומשלם רק תשלומי כפל ולא תשלומי דו"ה, ומיושבים היטב דצברי רש"י עכ"ל, ודפח"ת. קכב

פרק יב

בדין גנב ומזיק בהיזק שאינו ניכר

ענף א

בדין גנב ע"מ להזיק בהיזק ניכר ובהיזק שאינו ניכר

יעויין בגמ' צ"ק דף ד' ע"ב מני המטמא והמדמם והמנסך בכלל הכ"ד אבות נזיקין, וברש"י שם ד"ה ומנסך כתב וז"ל "ומנסך. יין לע"ז, ובמס' גיטין דף נ"ב ע"ב מפרש אמאי

לא קם ליה דדרבה מיניה" כו' עכ"ל, והנה יעויין בגמ' גיטין שם דאיתא "איתמר מנסך רב אמר מנסך ממש ושמואל אמר מערב, מ"ד מערב מ"ט לא אמר מנסך, אמר לך מנסך קם ליה דדרבה מיניה, ואידך דדרבי ירמיה דאמר ר' ירמיה משעת הגזזה הוא דקנה, מתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוק, ולמ"ד מנסך מ"ט לא אמר מערב, אמר לך מערב היינו מדמע", (ופי' רש"י ז"ל "היינו מדמע, שמערב בהיתר דבר

קכב הקשוני חכם אחד שליט"א על דברי מרן הגרי"ז ז"ל, דגם בנשחטה האם שחיטה כשרה עדיין שייך מעשה שחיטה בהעובר מדד' סימנים אפשר ביה רחמנא, מהא דמבואר בתוספתא חולין פרק ד' הלכה ב' "השוחט את בהמה ומנא בה בן חמש חי טעון שחיטה וחייב במחנות ואסור משום אותו ואם בנו לא משחטו ביום אחד, דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים אין איסור משום אותו את בנו, שנאמר אותו ואם בנו, לא משחטו ביום אחד, אם שטעון שחיטה אסור משום אותו ואם בנו ואם שאינו טעון שחיטה מותר משום אותו ואם בנו", ולשטת מרן ז"ל דשייך שחיטה בהנן למה לא יתחייב משום אותו ואם בנו, אולם נראה דמכאן ראיה לדברי מרן ז"ל, דאם לא דצבריו עדיפא הוה לה להתוספתא לומר דמפטר משום אותו ואם בנו משום דצברו הוה לה מחסך בצבר בעלמא, וצ"כ דשייך שחיטה בהעובר, וכדברי מרן ז"ל, ורק דאסור אותו ואם בנו נאמר כלל דרק שחיטה המתרת נאסרה, ולכן לא שייך איסור דאיתו ואם בנו בהעובר מדלל טעון שחיטה. [וראיתי בחזון יצחקל שם